

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. II. Quo modo debeat fieri Restitutio Ratione Furti?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

QUESTIO II.

Quo modo Debeat fieri Restitutio Ratione Furti?

23. Restitutio faciendae, ac perfectae in damnis si domino.

Dico I. Fur generaliter tenetur ea ratione restituere, ut dominus ex iniqua acceptione nullum patiatur detrimentum, sed per restitutionem accipiat sine diminutione quod ablatum, est; aut si non extet in specie, solvatur æquivalens vel pretium, in quo nimirum quantum tunc fieri potest perfectissime id quod ablatum fuerat, reddatur. Paret: quia sic, & non aliter tribuitur injuriæ passio suis suum ad æqualitatem, qui ex inde nil minus habet in bonis suis, ac si damnificatio vel iniustitia non præcessisset.

24. Qualiter fur teneatur prestare casus fortuitos.

Dico II. Ordinariè tenetur fur restituere pretium juxta Doctores communiter; etsi fortuito & sine omni nova culpa res furtiva apud eum pereat; idque ratio ne iniqua acceptio, quæ facit, ut semper sit in mora; calculusque fortuitus ei imputetur. Si tamen moram purgasset, offerendo scilicet rem domino, qui commiserit ei custodiam usque ad aliud tempus, non teneretur ex casu fortuito, sed quomodo depositarius.

25. An teneatur, si res certo simili casu erat apud dominum peritura.

Dico III. Si res aliena perierit apud injustum detentorem, sic ut iniqua acceptio ne quidem occasionem dederit, quia videlicet certo apud dominum erat simili casu, aut justa hostium incurfione peritura, v.g. equus moritur morte naturali, eadem certo apud dominum moriturus, domus malè possessa tangitur à fulmine, destruitur incurfione hostili, inundatione &c. juxta communem sententiam Petri Navarra, Lessii, Malderi & aliorum Theologorum doctrinam, non tenetur fur, saltem in foro conscientie seu ante sententiam ad restitutionem: eò quòd moraliter loquedo non fuerit causa istius damni per iniquam acceptioem, neque ex ea dominus quicquam novi detrimenti patiatur. Quod factum L. 14. ff. Depositi, ubi pro ratione decisionis allegatur, æquum esse, naturalem interitum ad actorem pertinere, usque cum interitura esset ea res, etsi restituta esset a forti.

26. Quæ non procedit, si non erat certum apud dominum rei interitum, vel si per injuriam erat peritura.

Quòd si res non erat certo sic peritura apud dominum, melior est conditio innocentis, cui in dubio debet restitui pretium, juxta omnes. Si etiam non erat peritura apud dominum, nisi per injuriam, fur præveniens indubiè tenetur, si tamen teneretur alter, per cujus injuriam res alioquin perisset; cujus obligationem aliàs secururam in se prior assumpsit, qui causam obligationis, videlicet damnum injustum, prior posuit. Dixi etiam in foro conscientie: nam juxta Covarruvias ad Reg. Peccatum p. 2. §.

6. num. 1. aliud est receptum in foro exteriori, nempe in poenam peccati.

Nonnulli tamen etiam in foro conscientie contrarium censent verius, ut nonnisi Poncius d. 52. num. 2. Wiggers Tr. 3. c. 1. dub. 8. referens Paludanum, furem scilicet teneri nihilominus ratione damni antea causati per rei ablationem, cui ad hæret obligatio restituendi; quemadmodum tali casu teneretur nihilominus emptor (qui non debet esse pejoris conditionis) solvere pretium. Ad quod tamen alii respondent, rem perire emptori vel domino. Sed contra instat Wiggers, non esse æquum, ut jus natum in furem vi furti, ad rem vel pretium ab eo recuperandum, magis pereat, quàm jus ad pretium e contra emptorem vi emptionis. Ad quod alii respondere possent Neg. Aff. eò quòd æquum videatur, ut res pereat suo domino, nisi pereat per injuriam vel occasione acceptioem iniustam; eò quòd alias cesset causa damni.

27. Immo vatrioriam opinionem nequidem in foro conscientie.

Petes, quid censendum, si res pereat culpa furis, certo apud dominum eo loco & tempore citra culpam peritura, v.g. si eam negligentia sua perdidit, vel vastaverit, five consumperit? Respondent Malderus, Lessius & alii non teneri similiter ad restitutionem, eò quòd res in tali statu considerata domino nullius sit pretii, non infert eam perimendo damnus efficaciter domino, aut saltem tam exiguum, ut pro nihilo reputari debeat; non secus, ac si bovem jam moriturum maceret, incendat segetes, quas videt mox eluvione evertendas, projiciat merces in mare equidem naufragio perituras, occidat equum certo à justo hoste abducendum &c. Factur etiam Wiggers sup. eum qui aufert, consumit, vel destruit rem, quam videt certo perituram domino, non exercere actionem injuriolam: eò quòd præsumi possit dominus tunc non esse invitus, aut dici non rationabiliter invitus; adeo ut possit secluso odio, invidia vel complacencia de malo proximi, id fieri citra gravem culpam. Secus censet in casu, quo destruenti justè imminens rei excidium non constabat. Quod etiam censet Petrus Navarra citatus apud prædictos Auctores: eò quòd non minus ex natura rei teneatur fur, quàm ratione contractus depositarius, hic autem teneatur ex culpa, etsi res certo fuisset apud dominum peritura. Ad quod tamen respondet Lessius c. 12. dub. 15. depositarium ex contractu, adeoque ex justitia teneri ad salvandum depositum pro posse, etiam alio transferendo, non autem si constat interitum rei caveri non potuisse.

28. Quid si culpa furis res pereat certo citra culpam peritura apud dominum eo loco & tempore.

Nihilominus omnes fatentur teneri furem restituere domino in quantum factus est ditior ex consumptione vel alienatione rei; eò quòd eatenus censetur adhuc ipse

29. Quomodo tenentur fur, si falsus sit ditior.

Vel alio loco aut tempore rem destruxerit.

ipsa extare in æquivalenti, quod in locum rei successisse censetur, nec fur possit ex alieno ditescere. Si etiam fur peremerit rem alio loco vel postea, ubi vel quando citra culpam aliã non periisset, tenebitur ad compensationem; ut si vestis vicini percat apud furẽ post conflagrationem domus domini, in qua vestis fuisset simul combusta, nisi forte esset sublata: quia quando periculum transit, si res extet, incipit iterum domino valere, quia ipse mansit, ergo si casu perit, fur tenetur, cum fuerit in mora: si enim restituisset, quando debebat, dominus eam salvam recepisset, nec apud ipsum periisset.

30. *Res apud furem meliorata est tota domino restituentur.*

Dico IV. Si res sit meliorata apud furem, & adhuc extet, tota est domino reddenda juxta omnes Doctores. Res enim crescit & melioratur suo domino, cujus est res ipsa cum toto suo incremento, & meliore statu. Unde si fur abstulerit pullum, qui factus est equus, vel bovem macilentum, qui factus est pinguior, debet reddi, sicuti extat in specie. Nihilominus in foro conscientiæ deducendæ sunt expensæ meliorationis & pretium industriæ (si hæc dominus non adhibuisset) etsi in foro externo id non permittatur in penam furti, quæ non ligat ante sententiam. Ut proinde ante sententiam (secus est, post illam, utpote justam & rationabilem) dominus teneatur impensarum habere rationem, detractã quoque è contra estimatione damni, quod dominus passus est ratione carentiæ rei, ejusque usus (nisi forte fur sponte cedat domino rem cum sua melioratione, ne per judicem curet dominus eam ita sibi adjudicari) cum alioquin ultra æqualitatem fieret restituito.

31. *Corollarium.*

Hinc sequitur, si fur rem vendiderit (idem est, si aliter consumplerit) quando est meliorata extrinsecè, puta quia pretium illius auctum fuit, omnino teneri domino refundere, non solum eam estimationem, secundum quam domino est valitura, sed totum pretium, quantumvis dominus eam fuisset servaturus in aliud tempus, quæ pretium decreverit. Ratio est: quia ipsum totum est pretium æquivalens alienæ mercis, in cujus proinde locum succedit, quæque accrescit suo domino, sive intrinsecè, sive extrinsecè augeatur. Hoc enim spectat ad bonam domini fortunam: sicut enim idcirco pretium rei venditæ à fure debetur domino, etsi apud ipsum res periisset, sic & incrementum. Neque potest quis ex alieno ditescere, ut hæc fiet.

32. *Quid agendum, si res manserit in eodem statu.*

Dico V. Si res manserit in eodem statu, sufficit ipsam sic restitui; compensato tamen lucro cessante vel damno emergente, v. g. si apud dominum fuisset meliorata (quod detractis expensis influmendis estimandum est) sic enim redditur domino ad æqualitatem, quod suum est.

33.

Dico VI. Si res sit casu aut citra cul-

pam deteriorata apud furem, sic ut iniqua acceptio nullam occasionem dederit, puta quia similiter erat deterioranda apud dominum, qui illam eoque servaturus fuisset (v. g. si equus sanus fiat morbidus, pretium frugenti vel pecuniæ decrescat) sufficit illam reddere, prout modò est; compensatã domino carentiã tanti temporis, damnoque alio, si quod emerferit. Sic enim videtur conforme communi hominum estimationi, & Doctorum sententiæ, quantum ad deteriorationem saltem extrinsecam, seu decreptionem pretii, ut refert *Wiggers c. i. dub. 9. n. 68.* etsi secus censet *n. præc. de intrinseca deterioratione.* Neque adeò infundatè, supposito quòd apud dominum fuisset pariter deteriorata ex ejus neglectu: cum hujus arbitraria incuria circa rem suam non debeat prodesse furi, ut eam citra injuriam restitutioni obnoxiam deterioraret. Alioquin videtur de rei deterioratione eadem ratio, quæ de interitu seu destructione, inhærendo terminis Conclusionis terciæ. A deterioratione quoque extrinseca potest argui ad intrinsecam. Ratio insuper generalis est, quòd incrementum modò non extans medii temporis, fuerit quidem domini, sed ei quasi inutile, neque deteriorationis moraliter censetur fur esse causa: quare si restituatur prout modò est, nullum ex iniqua acceptione dominus patitur damnum. Secus est, si dominus rem in meliori statu alienasset: tunc enim estimatio secundum illum est facienda. In dubio quoque forum externum præsumeret pro domino: etsi ob incertitudinem, quæ estimationem minuit, proportionatè diminutioni probabiliter locus sit in foro conscientiæ.

Quid si deteriorata

Dico VII. Fructus, qui ab ipsa re procedunt, quamquam interveniat humana industria, ut sunt fructus omnium rerum, quæ habent usum locabilem, sunt domino refundendi. Ita communiter Doctores. Dixi qui ab ipsa re procedunt: nam fructus nudæ industriæ juxta communem Doctrinam non sunt reddendi: v. g. lucrum, quòd fur fecit negotiando cum furtiva pecunia, aut utendo alieno instrumento, v. g. penicillo. Sed solum compensari debet domino damnum emergens & lucrum cessans, si quod intervenerit ratione carentiæ pecuniæ. Ratio conclusionis est: quia fructus rei, eo ipso quo producuntur, cedunt in dominium domini istius rei, ut patet *Instit. de Rerum divis. §. 1. s. verò*: ergo non minus sunt domino restituendi, quam res ipsa, deductis tamen laboribus & expensis, quas etiam dominus facere debuisset.

Et hoc verum est, etiamsi dominus illos fructus non fuisset percepturus: v. g. etsi dominus rem, quam fur elocavit, non fuisset elocaturus, atque adeò nec pretium elocationis percepturus, quando saltem talis est

34. Fructus non sunt restituendi, nisi percepti.

Qu. III. De Cooperat. ad Furt. vel Dam. ac Oblig. Rest. §. I. II. 361

talis est res, quæ elocari consuevit. Quod addo: nam aliàs potius pretium illud ad fructum industriæ, quàm ipsius rei referri videtur: ut si fur elocet nummos furtivos ad ostentandum. Idem de pretio elocationis torquis aurei docet verisimiliter Navarrus c. 17. n. 25. Sed cum torques aurei, uti vasa argentea, satis usitate elocentur pretio, videtur pretium illud inter fructus rei enumerandum, adeoque domino reddendum. Sententia tamen Navarræ locum habere poterit, quando dominus est vir dives, cui ejusmodi pretia putetur reputare tamquam vilia. Similiter restituendi sunt fructus non percepti, si eos dominus suâ curâ fuisset percepturus, ut patet ex c. Gravis, de restitut. spoliat. Ratio est: quia fur seu iniquus possessor suâ injustâ detentione est domino causa lucri cessantis.

Vii & non percepti de fure, sed precipiendi à domino.

36. Petes I. Quid si fur suâ industriâ rem fecerit meliorem, quàm dominus fecisset, suâ tamen negligentia perceptit pauciores fructus, quàm dominus re tum sibi restituta fuisset percepturus? Resp. in rigore verius est teneri ad ampliores illos fructus domino restituendos: quia fur non restituendo rem melioratam, quando debuit, est causa damni, quod scilicet dominus non percepit fructus ex re sua, quos erat percepturus.

37. Petes II. Ad quam restitutionem teneatur qui intulit damnum in re crescente, v.g. vastavit segetem nunc æstimatam centum, valituram in mense ducentis florenis, occidit pullum æquinum nunc valentem viginti, post biennium valiturum centum? Resp. non teneri amplius restituere, quàm res judicio prudentum spectatis circumstantiis tunc valebat. Nam restitutio damni tantum est faciendâ secundum æqualitatem prudentum judicio taxandam: seges autem vastata v.g. omnibus consideratis tunc tantum valebat centum florenis, ergo solum centum restituendi sunt.

Nec obstat, quod dominus intenderet rem servare quousque perfecta esset, neque illam eo pretio vendere voluisset: inde enim non sequitur majus esse damnum, sed majorem injuriam, pro qua secluso damno, non debet restitutio.

QUESTIO III.

De Cooperantibus ad Furtum vel Damnum, ac Obligatione consequenter Restituendi?

I.

An peccent Cooperantes, & quot sint?

38. COOPERANTES ad grave furtum vel injustam damnificationem graviter

peccare, ratio naturalis satis dicitur. Quoniam (ut utar verbis Apostoli quæ ad Rom. I. subdit post varia vitia enarrata) qui talia agunt digni sunt morte: & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, adeoque cooperantur operantibus. Unde alibi Scriptura graviter redarguit, currentem cum fure Psal. 49. Socios furum Isaiâ I. Et Proverb. 29. dicitur: Qui cum fure participat, odit animam suam.

justam damnificationem graviter peccant.

Novem autem sunt modi cooperandi ad actionem aliquam, signanter injustam, quorum sex priores sunt positivi, tres posteriores autem negativi seu privativi, sequentibus verbis comprehensivi.

Novem modi cooperandi re-consentur.

Inssio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, Mutus, Non Obstant, Non Manifestans.

§. II.

De Mandante.

MANDANS, sive expressè opus v.g. famulo injungendo, sive tacitè & implicitè, dicendo v.g. gratum mihi obsequium fieret, utinam quis id pro me faceret &c. est indubiè causa damni injusta, si inde alter moveatur, & exequatur opus injustum. Si autem damnum reipsâ non sequatur, peccat nihilominus mandans, sed non tenetur ad restitutionem.

39. Mandans qui peccat & tenetur ad restitutionem.

Uti etiam si mandatum in opus subsecutum non influxerit, puta quia alter non fuit motus à mandato, sed sponte suâ perfectè determinatus, mandato neglecto, opus fecit, dicendo v.g. Non curo mandatum tuum, non indigeo &c. sic enim mandans non est causa efficax seu efficiens damni præsentis, etsi affectivè, seu quantum est ex parte affectûs conetur ipsum causare. Idemque est secundum Doctores communiter, si mandatum tempestivè & seriò revocetur, atque adeò revocatio tamquam seria mandatario innotescat: cò quod mandatum non moveat aut influat, nisi quatenus ligat & veluti stringit mandatarium; quod totum tollitur per revocationem. Si tamen revocatio mandatario non innotescat, aut sit oblivioni tradita, aut aliter credat non esse seriam, sed curialem, & ad satisfaciendum nonnullis simulatam, manet causa damni prius data, cum obligatione eadem.

Quid si in damnum non influxerit mandatum.

Quid si revocatum.

Petes, an teneatur in qualitate mandantis, qui ratum habet opus, v.g. homicidium, incendium &c. suo nomine factum, arg. Reg. 10. jur. in 6. Rationem reprobati, & mandato non est dubium comparari? Et consonat Reg. 60. ff. de Reg. jur. Resp. cum communi sententia Neg. quia verè non influxit talis in damnum; quod non potest à subsequenti ratificationis influxu pendere, Regula autem Juris respicit,

40. Ratum habens malefictum suo nomine paratum non tenetur in qualitate mandantis.